[א] מותר בקניבת ירק (ו[ב] ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן יום כיפורים שחל להיות בחול [ג] א) מפצעין באגוזים ומפרכסין ברימונים מן המנחה ולמעלה מפני עגמת נפש ב דבי רב יהודה מקנבי כרבא דבי רבה גרדי קארי כיון דחזא דהוו קא מחרפי אמר להו אתא איגרתא ממערבא משמיה דר' יוחנן דאסיר:

הדרן עלך ואלו קשרים

כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן (א) אע"פ שכתובים בכל לשון א טעונים גניזה ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בית המדרש: **גמ'** איתמר ב היו כתובים תרגום או בכל לשון רב הונא אמר אין מצילין אותן מפני הדליקה ורב חסדא אמר מצילין אותן מפני הדליקה אליבא דמאן דאמר ניתנו לקרות בהן דכולי עלמא לא פליגי דמצילין כי פליגי אליבא דמאן דאמר לא ניתנו לקרות בהן רב הונא אמר אין מצילין דהא לא ניתנו לקרות בהן רב חסדא אמר מצילין משום בזיון כתבי הקדש תנן כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן בין שאין קורין בהן (ב) אע"פ שכתובין בכל לשון מאי לאו שקורין בהן נביאים ושאין קורין בהן כתובים אע"פ שכתובין בכל לשון דלא ניתנו לקרות בהן וקתני מצילין ותיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא ותסברא אימא סיפא טעונין גניזה השתא אצולי מצילינן גניזה מיבעי אלא רב הונא מתרץ לטעמיה ורב חסדא מתרץ לטעמיה רב הונא מתרץ לטעמיה בין שקורין בהם נביאים ובין שאין קורין בהם כתובים במה דברים אמורים שכתובין בלשון הקדש אבל בכל לשון אין מצילין ואפילו הכי גניזה בעו רב חסדא מתרץ לטעמיה בין שקורין בהן נביאים ובין שאין קורין בהן כתובים אע"פ שכתובין בכל לשון נמי מצילין והכי קאמר ומקק שלהן טעונין גניזה מיתיבי היו כתובים תרגום (ג) וכל לשון מצילין אותן מפני הדליקה תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא האי תנא סבר ניתנו לקרות בהן ת"ש היו כתובין גיפטית מדית עיברית עילמית יוונית אע"פ שלא ניתנו לקרות בהן מצילין אותן מפני הדליקה תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא תנאי היא דתניא ג היו כתובין תרגום ובכל לשון מצילין אותן מפני הדליקה ר' יוסי אומר אין מצילין אותן מפני הדליקה אמר ר' יוסי ד מעשה באבא חלפתא שהלך אצל רבן גמליאל בריבי לטבריא ומצאו שהי' יושב על שלחנו של (יוחנן הנזוף ו) ובידו ספר איוב תרגום והוא קורא בו אמר לו זכור אני ברבן גמליאל אבי אביך שהיה עומד ע"ג מעלה בהר הבית והביאו לפניו ספר איוב תרגום ואמר לבנאי שקעהו תחת הנדבך אף הוא צוה עליו וגנזו ר' יוסי ברבי יהודה אומר עריבה של טיט כפו עליו אמר רבי שתי תשובות בדבר חדא וכי טיט בהר הבית מנין ועוד וכי מותר לאבדן ביד אלא מניחן במקום התורפה והן מרקיבין ז מאליהן מאן תנאי אילימא

אילימא תנא קמא דרבי יוסי[א] ודילמא בהא קמיפלגי מר סבר ניתנו לקרות בהן ומר סבר לא ניתנו לקרות בהן אלא רבי יוסי ותנא דגיפטית [ב] ת"ר [א]הברכות [ב]והקמיעין אע"פ שיש בהן אותיות של שם ומעניינות הרבה שבתורה אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפים במקומן [הן ואזכרותיהן[ב]] מכאן אמרו כותבי ברכות כשורפי תורה מעשה באחד שהיה כותב בצידן באו והודיעו את רבי ישמעאל והלך רבי ישמעאל לבודקו כשהיה עולה בסולם הרגיש בו נטל טומוס של ברכות ושקען בספל של מים ובלשון הזה אמר לו רבי ישמעאל גדול עונש האחרון מן הראשון בעא מיניה ריש גלותא מרבה בר רב הונא [ג]היו כתובין בסם ובסיקרא בקומוס ובקנקנתום בלשון הקדש מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין תיבעי למ"ד מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין הני מילי היכא דכתיבי תרגום ובכל לשון אבל הכא דכתיבי בלשון הקדש מצילין או דילמא אפי' למ"ד מצילין ה"מ היכא דכתיבי בדיו דמיקיים אבל הכא כיון דלא מיקיים לא א"ל אין מצילין והא רב המנונא תנא מצילין א"ל [ג]אי תניא תניא מאי תניא אמר רב אשי כדתניא [ג]אין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבים בכל לשון [ד]ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו בעא מיניה רב הונא בר חלוב מרב נחמן ס"ת שאין בו ללקט שמונים וחמש אותיות כגון פרשת ויהי בנסוע הארון מצילין אותה מפני הדליקה או אין מצילין א"ל ותיבעי לך פרשת ויהי בנסוע הארון גופה [ה]היכא דחסר פרשת ויהי בנסוע לא קמיבעיא לי דכיון דאית ביה הזכרות אע"ג דלית ביה שמונים וחמש אותיות מצילין כי קא מיבעיא לי ס"ת שאין בו ללקט מאי א"ל [ו]אין מצילין איתיביה [ז]תרגום שכתבו מקרא ומקרא שכתבו תרגום וכתב עברית מצילין מפני הדליקה ואצ"ל תרגום שבעזרא ושבדניאל ושבתורה תרגום שבתורה מאי ניהו [א]יגר שהדותא ואף על גב דלית בה שמונים וחמש אותיות כי תניא ההיא איבעיא להו הני שמונים וחמש אותיות מכונסות או מפוזרות רב הונא אמר מכונסות רב חסדא אמר אפילו מפוזרות מיתיבי ס"ת שבלה אם יש בו ללקט שמונים וחמש אותיות כגון פרשת ויהי בנסוע הארון מצילין ואם לאו אין מצילין תיובתא דרב הונא [ז]תרגמה רב חסדא אליבא דרב הונא [ח]בתיבות ת"ר [ב]ויהי בנסוע הארון ויאמר משה פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה לומר שאין

רש"י

אילימא ת"ק. כרב חסדא ור' יוסי כרב הונא: דילמא. טעמא דת"ק משום דקסבר ניתנו לקרות בהן ונהי דר' יוסי קאי כרב הונא מיהו כרב חסדא לא קאי ולא חד דהא רב חסדא אפי' למ"ד לא ניתנו קאמר מצילין: הברכות. מטבע ברכות שטבעו חכמים כגון י"ח ושאר ברכות: ומעניינות הרבה. מפרשיות שהיו כותבין בקמיעין פסוקים ללחש כגון כל המחלה[ה] וכגון לא תירא מפחד לילה[ו]: נשרפין במקומן. אם נפלה דליקה בשבת: כשורפי תורה. שהרי לא יצילום בשבת: לבודקו. אם אמת היה הדבר: טומוס. קשורות קונטריסים: היו כתובין. תורה נביאים וכתובים: תיבעי למ"ד. בנכתבים בכל לשון מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין: דלא מיקיים. אין מתקיים כדיו: הא רב המנונא תנא. מצילין: מאי תניא. היכא תניא: מדקאמר מגילה בדיו. וקתני דהוא מן הדברים שבין ספרים למגילה ש"מ שאר ספרים נכתבים בסם ובסיקרא: בר חלוב. שם אדם: פ"ה אותיות. זהו שיעור לספר תורה שנמחק או בלה להיות עומד בקדושתו: כגון פרשת ויהי בנסוע הארון. שהוא ספר לעצמו כדלקמן ויש בה פ"ה אותיות: ללקט. שנשארה כאן תיבה ובמקום אחר תיבה: מהו. להצילן: ותיבעי לך לפרשת ויהי בנסוע הארון גופה. שנכתבה לבדה וחסרה אות מהו להצילה: שאין בו כדי ללקוט. ובאותו ליקוט עצמו ליכא אזכרות: תרגום שבתורה. יגר שהדותא ושבנביאים כגון כדנא תימרון להום (ירמיה י)[ג] שכתבו מקרא [א"נ] התרגום שבעזרא כתבו מקרא: כתב עברית. אותיות גדולות הן ואין דומות לכתב אשורית אף ע"פ שכתובין בלשון הקדש אלא שכתב האותיות משונות: ואין צריך לומר תרגום שבעזרא ושבדניאל ושבתורה. שכתבו תרגום כהלכתו: להשלים. אם היה בו כדי ללקט ותרגום זו משלימו מצטרף ומצילין בשבילו: תיובתא דרב הונא. דמדקתני ללקט מכלל דמפוזרות נינהו: בתיבות. הא דקתני ללקט דמשמע מפוזרות לא ללקט אות ואות לבד אלא ללקט תיבה שלימה תיבה כאן ותיבה[ד] כאן עד פ"ה אותיות וכי פליגין באותיות המפוזרות: עשה לה סימניות מלמעלה ולמטה. להבדילה מן הסמוכות לה[ז]: למעלה ולמטה. בתחלה ובסוף ויהי בנסוע הארון: שאין

פורענות

תוספות

היו כתובים בסם ובסיקרא כו'. משמע דפשיטא ליה שאין קורין בהן דאי קורין בהן פשיטא דמצילין כדאמר לעיל וקשה לרשב"א דבסמוך משמע דפשיטא ליה לריש גלותא גופיה דקורין בהן דקאמר והתניא מצילין והיינו ההוא ברייתא דמייתי שהספרים נכתבים בכל לשון ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו אבל שאר ספרים נכתבין שלא בדיו ולפי מה שאפרש בסמוך[ה] דהך ברייתא איירי לענין הלכה אתי שפיר ולעולם אין קורין בהן:

אבל הכא כיון דלא מקיים לא. אע"ג דבפ"ב דגיטין (דף יט.) קרי להו דבר שמתקיים דתנן בכל כותבין בסם ובדיו ובסקרא ובקומוס ובקנקנתוס ובכל דבר שמתקיים אומר ר"י דהתם קרי ליה מתקיים טפי ממשקין ומי פירות דקתני התם בסיפא דאין כותבין בהן אבל אין מתקיימין כמו דיו אבל קשה לר"י דתנן בפ"ב דסוטה (דף יז:) גבי מגילת סוטה אין כותבין לא בקומוס ולא בקנקנתוס שנאמר ומחה כתב שיכול למחות אלמא קומוס וקנקנתוס מתקיימין יותר מדיו ואומר ר"י לעולם אין מתקיימין כמו דיו ואין יכול למחות כמו דיו לפי שנבלעין בקלף: **מגילה** עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו. משמע דשאר ספרים לא בעי ספר ודיו וקשה דבפ' המוציא יין (לעיל דף עט:) משמע דספר תורה בעי ספר דתני' על הנייר ועל המטלית פסולה ומוקי לה בס"ת וה"ה על הדיפתרא אע"ג דלא חשיב ליה לענין פסול ה"נ לא חשיב ליה לענין כשרות דקתני על הקלף ועל הדוכסוסטוס כשירה ולא קתני דיפתרא ועוד תנן במסכת סופרים (פ"א) אין כותבין לא ע"ג דיפתרא ולא ע"ג נייר מחוק ועוד דמגילה פסולה אדיפתרא כדתנן בפ"ב דמגילה (דף יז.) וכן מגילת סוטה פסולה אדיפתרא כדאמר בפ"ב דסוטה (דף יז:) משום דבעיא ספר וכ"ש ס"ת דנקראת כמה פעמים ספר ודיו נמי צריך כדאמר בפרק הבונה (לעיל קג:) כתבה שלא בדיו או שכתב האזכרות בזהב הרי אלו יגנזו ותירץ הר' יוסף דס"ת ודאי בעי ספר ודיו והכא איירי דווקא בשאר ספרים והא דלא קתני אין בין ספרים לס"ת ומגילה משום דס"ת נכתבים בכל לשון להכי לא עריב לה ואכתי קשה לר"י דתנן בפ"ק דמגילה (דף ח:) אין בין ספרים לתפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון כו' ופריך בגמרא וספרים נכתבין בכל לשון ורמינהו מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על הספר ובדיו ומשני כאן בספרים כאן במגילה ורב אשי משני כי תניא ההיא בשאר ספרים ורבי יהודה היא אלמא בשאר ספרים נמי בעי רבי יהודה ספר ודיו והוא הדין לרבנן דלא אשכחן דפליגי רבנן עליה אלא בכתב אשורית אבל בספר ודיו לא אשכחן דפליגי ועוד קשה דשביק רב אשי התם שינויא קמא דמוקי לה במגילה ומסייע ליה ברייתא דהכא דקתני בהדיא דמגילה בעי שתהא כתובה אשורית וספר ודיו ורב אשי גופיה מייתי לה הכא ונראה לר"י דדוקא לענין הלכה מיתניא הך ברייתא דאין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ואפי' בלא ספר ודיו חשיבי לענין דמצילין אותו מפני הדליקה אע"ג דלא חזו לקריאה משום דיש בהו אזכרות אבל במגילה אין מצילין אלא א"כ ראויה לקריאה שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו לפי שאין בה הזכרה וא"ת א"כ תקשה מברייתא דהכא דאמר לעיל כל היכא דלא ניתנו לקרות בהן אין מצילין וי"ל דהא מסיק לעיל תנאי היא:

מותיבי ס"ת שבלה אם יש בה כדי ללקט כו'. השתא משמע דמלשון ללקט קא פריך דמשמע אפי' מפוזרות ותימה א"כ אמאי קא בעי מעיקרא מכונסות או אפי' מפוזרות פשיטא דאפי' מפוזרות מדבעא רב הונא[ה] ס"ת שאין בו ללקט משמע הא יש בו ללקט מצילין אע"פ שהן מפוזרות:

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' שם הלכה כז סמג שם טוש"ע שם:
ד ב מיי' וסמג שם טור שו"ע שם סעיף יד:
ה ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף יב:
ו ד מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ט סמג עשין ד טוש"ע או"ח סימן תרצא סעיף א:
ז ה ו ז ח מיי' פרק כג מהלכות שבת הלכה כח סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שלד סעיף יג:

רבינו חננאל

נמי הכי קאמר מניחו במקום התורפה והן כלין מאליהן ולפום הכי תנא ר' יוסי אין מצילין אותן. ושאר תנאי א) (דתנן) [דאמרי] מצילין לא מסיים מן מינהון סבר ניתנו לקרות בהן ומאן מנהון סבר לא ניתנו לקרות בהן אלא האי תנא דגפטית דתני אע"פ שלא ניתנו לקרות בהן מצילין אותן ות"ק דר' יוסי בניתנו לקרות בהן פליג. וקי"ל כרב הונא דרב חסדא לגביה תלמיד הוא. והא דתנינן כל כתבי הקדש מוקים לה רב הונא בתרי בבי. כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין נביאי' שקורין בהן בין כתובים שאין קורין בהן בד"א בכתבי הקדש הכתובים בלשה"ק [אבל אי הוי] אינון כתבי הקדש כתובי' בכל לשון אין מצילין אותן מפני הדליקה ואפי' הכי טעונין גניזה. והא ברייתא דתניא הברכות והקמיעות אע"פ שיש בהן של שם ומעניינות של תורה הרבה אין מצילין אותן מפני הדליקה ונגנזין במקומן הלכה היא. והלכה כדתנא רב המנונא שאם היו כתובים בסם ובסיקרא מצילין אותן אע"פ שאינו דבר של קיימא. ולענין בעיא דרב הונא בר חלוב מרב נחמן. סוגיא דשמעתא כל ס"ת דאית ביה פיסקא דאית ביה שם אע"ג דאין בו ללקט פ"ה אותיות מצילין אותו והאי דתניא יגר שהדותא מצילין אותו להשלים דאי איכא פ"ה אותיות אע"ג שמהן יגר שהדותא מצילין אותו. והלכתא כרב הונא דהני פ"ה אותיות מכונסות ולא מפוזרות. ופי' מכונסות כדתרגמא רב חסדא אליבא דרב הונא בתיבו' אי יכול ללקט פ"ה אותיות מס"ת מתוך תיבות שלימות מצילין אותו כגון דמשכחת בראשית והיא מנויה לשש. ויצא מנויה לארבע. ואלה מנויה לארבע. ויקרא מנויה לחמש כולן תיבות שלימות עשרים (וא"ו) [או] פחות או יתר שמנין אותיותיהן פ"ה. אבל אותיות שמתוך תיבות שאינן שלימות אין מצילין כגון ויאמ מכלל ויאמר. אבר מכלל אברם או אברהם וכיוצא בהן. כל שנמצאת תיבה שלימה מונין אותיותיה להעלות לפ"ה אותיות וכל תיבה מקצתה מטושטשת אין אותיותיה המוגהות עולות למנין פ"ה. ומשו"ה אמרן ללקט ואע"פ שהתיבות מפוזרו' במקומו' רחוקין זה מזה: גליונים של ס"ת איבעיא אם מצילין אותן ולא איפשיטא. ס"ת שנמחק מקום המחק אין בו קדושה דאמרינן כי קדוש היכא דאיכא כתב ליכא כתב לא קדוש. ומשום דאית טעותא בנוסחאות בהא שמעתא כתבנא כולה ת"ש ס"ת שבלה אם יש בו ללקט פ"ה אותיות מצילין אותו ואם לאו אין מצילין אותו וליפוק ליה משום גליון. בלה שאני כלומר אם מצילין מפני הגליונים לא הוה צריך לדקדוקי בתר פ"ה אותיות. ושנינן בלה שאני מכלל כי אם

חשק שלמה על רבינו חננאל א) נראה מזה דרבינו לא היה גורס אילימא ת"ק דר"י ודילמא בהא קמיפלגי. רק היה לו גי' אחרת בזה וצ"ע:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לעיל דף סא: ע"ש [תוספתא פי"ד מ"ס פ' טו הלכה ד], ב) [חגיגה יט: מו"ק ז. יומא לא: יבמות קיב: נדרים יט: זבחים טו: לא: לו: מנחות קו. בכורות ז. חולין לג. תמורה לא. נדה כג: וע"ש פרש"י], ג) [מגילה ח:], ד) [לעיל כב: וש"נ], ה) שמות טו כו, ו) תהלים צא ה, ז) עי' רש"י ר"ה יז: ד"ה סימניות ועי' מהרש"ל כאן, ח) סוד"ה מגילה.

תורה אור השלם

א) וַיִּקְרָא לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קָרָא לוֹ גַּלְעֵד: [בראשית לא, מז]

ב) וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: [במדבר י, לה]

הגהות וציונים

א] צ"ל ור' יוסי (גליון) וכ"ה בכת"י ובחי' הר"ן: ב] כ"ה בתוספתא, ובכל הדפו"י ליתא כאן והוסיפו המהרש"ל וכן אי' בכת"י: ג] בדפו"י כאן הס"ד ומתחיל הדבור שכתבו מקרא. התרגום וכו' ועיין מהרש"א שמקיים גי' זו ועיין מהרש"ל שמוחק תיבות "התרגום שבעזרא כתבו מקרא" (וכ"ה בכת"י) והד"א עם הדיבור הבא והגנזי יוסף כתב שצריך להוסיף א"נ כמו שנוסף לפנינו: ד] בכת"י הגי' ללקט תיבה שלימה כאן ותיבה שלימה כאן עד פ"ה: ה] בגמ' שלפנינו הגירסא רב הונא בר חלוב ואולי התוס' גורסים רק רב הונא וכן הביא גירסא זו מכת"י בדק"ס:

ליקוטי רש"י

הברכות. שתקנו חכמים כגון תפלה של ראש השנה שיש בהן מלכיות וזכרונות ושופרות. ומעניינות. מפרשיות הרבה שכותבין בהן את מקראות של רפואה [לעיל סא:]. סם. זרניך בלשון קודש אורפומינט"ו בלע"ז [מגילה יח:]. סיקרא. אימני"א נבע אדום שצובעין בה תריסין. קומוס. קומא. גומ"א שרף אילן [שבת קד:]. שרף האילן וממיכו במים וכותב הימנו. קנקנתום. וויטריאול"ו או אורדימנ"ט קורין אותו [סוטה יז:]. סם שצובעין בו מנעלים שחורין [מגילה יט.]. בדיו. שלנו של שרף [סוטה שם]. אי תניא תניא. אי תניא בהדיא תניא ונלך אחריה וחוזר אני בי [חגיגה יט:]. אי משכחת ברייתא תניא [נדרים יט:]. אין בין ספרים. תורה נביאים וכתובים. עד שתהא כתובה אשורית. כתב אשורית הוא כתב שלנו [מגילה ח:]. כתב שלנו אשורית שבא מאשור כדאמר באידך פירקין (סנהדרין כב.) [סנהדרין צו:]. על הספר. קלף [מגילה ז.]. תרגום. שהיה ראוי ליכתוב בו תרגום כגון יגר שהדותא (בראשית לא). שכתבו מקרא. גלעד וכגון תרגום (כתב) של דניאל ועזרא. ומקרא שכתבו תרגום. ספר שכתוב בלשון הקודש הראוי לכתוב בו מקרא כתבו לשון ארמי. וכתב עברית. או שלא שינה את הלשון אבל שינה את הכתב שכתבו בכתב של עבר הנהר ובמסכת סנהדרין (כא:) קרי ליה כתבא ליבונאה [שם ח:]. ליבונאה, אותיות גדולות כעין אותן שכותבין בקמיעות ומזוזות [סנהדרין כא:]. יגר שהדותא. תרגומו של גלעד [בראשית לא, מז]. אליבא דרב הונא. במקום (אבי) ובשבילו שתהא (משנה) זו מתורגמת לפי דבריו [סוכה יט. בסוגיין רב הונא]. סימניות. סימנין הפוכין [ראש השנה יז:].

הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה